

**PĀRZIEMOT
ĀZIJĀ**

Zane Eniņa

PĀRZIEMOT ĀZIJĀ

Ķīna
Taizeme
Kambodža
Laosa
Mjanma
Indija
Šrilanka
Dienvīdkoreja

821.174-992
En 001

Lindas Kraules vāka dizains Zanes Eniņas fotogrāfijas

Sirsnīgs paldies Ventspils Starptautiskajai Rakstnieku un tulkotāju mājai
par iespēju mierpilni pārskatīt Āzijas piedzīvojumus.

STARPTAUTISKĀ RAKSTNIEKU
UN TULKOTĀJU MĀJA

Zane Eniņa PĀRZIEMOT ĀZIJĀ

Ķīna, Taizeme, Kambodža, Laosa, Mjanma, Indija, Šrilanka, Dienvidkoreja

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projekta vadītāja Aija Balcere

Redaktore Elīna Vanaga

Korektore Diāna Graudiņa

Mākslinieciskais redaktors Eduards Groševs

Maketētāja Irēna Kivliņa

Fotogrāfijas apstrādājis Jānis Strazdiņš

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.

Red. nr. C-136.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Teksts, Zane Eniņa, 2023

© Fotogrāfijas, Zane Eniņa, 2014–2023

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare,
izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-32-118-4

Vjetnama – iepazīšanās ar Āziju

“Paņemsi mani līdz savā čemodānā?” prasīju Danai. Joka pēc, protams, kā jau cilvēki dažkārt mēdz sacīt, kad kāds cits dodas ceļā uz vietu, kur viņi paši vēlējušies nokļūt. Dana jokus nesaprot. Vispār jau saprot, pat ļoti labi, tomēr manis teikto viņa uztvēra nopietni un jau pēc dažām nedēļām atgriezās ar informāciju par konkrētiem ceļojuma datumiem, aviobiļešu izmaksām un citām brauciena detaļām. Iepletu acis un drošības pēc pārjautāju: “Dana, vai tu tiešām esi pārliecināta, ka gribi trīs nedēļas ilgo atvaļinājumu pavadīt kopā ar savu priekšnieci?” Atbildes vietā Dana paraustīja plecus un nomurmināja kaut ko no sērijas “ir gadijusies arī sliktāka kompānija”.

Dana Felkere-Bērziņa tajā laikā vēl bija Dana Felkere un kopā ar savu nākamo vīru Ansi Bērziņu plānoja doties uz Vjetnamu. Pirms vairākiem gadiem Dana Vjetnamā bija pavadījusi trīs mēnešus, piedaloties jauniešu apmaiņas programmā, sadraudzējusies ar vietējo ģimeni un iemīlējusi šo Āzijas valsti.

Tā nu 2010. gada oktobrī mēs ar Danu un saviem dzīvesbiedriem sapakojām čemodānus un četratā devāmies uz Vjetnamu. Tas bija mans pirmais ceļojums ārpus Eiropas un pirmais ceļojums uz Āziju. Tolaik vēl nenojautu, ka šajā pasaules daļā atgriezīšos vairākkārt un piedzīvošu tik daudz neaizmirstamu mirkļu.

Tagad, atskatoties pagātnē, domāju, ka tā bija lieliska sagatavošanās maniem turpmākajiem ceļojumiem, kuros jau devos vienatnē. Šajā braucienā, protams, vēl nezināju, ka tā kādreiz notiks. Toties skaidri atceros kādu pārbraucienu mazā mikroautobusā. Manu uzmanību piesaistīja netālu sēdoša meitene. Viņai bija viegli nobružāts apģērbs, liela mugursoma, matos dredi un... brīvība. Es burtiski pielīmējos pie viņas un, neatkāpjoties ne soli, uzdevu jautājumus, uz kuriem pati pēc tam esmu atbildējusi simtiem reižu. Kā tu vari atļauties ceļot vairākus mēnešus no vietas? Kur tu tiec pie naudas šādiem ceļojumiem? Vai nejuties vientuļi? Vai tev nav bail? Kā tu izdomā, kurp doties tālāk? Kas ir tavā somā? Jautājumi no manis bira kā pupas no caura maisa, bet meitene pacietīgi

atbildēja. Es arī kādu dienu tā gribētu, nodomāju. Bet mani mājās gaidīja pienākumi, hipotekārais kredīts un darbs, kura e-pastu katru dienu piepildīja vairāki desmiti vai pat simti neizlasītu vēstuļu. Iedomājoties e-pasta atvēršanu pēc ceļojuma, man sametās viegli nelaba dūša.

Šajā braucienā mēs gulējām diezgan pieklājīgās viesnīcās, tomēr pārējo Āzijas kolorītu izbaudījām pēc pilnas programmas – asus ēdienus, briesmīgas un brīnišķīgas masāžas, mango kokteiļus, lēnu transportu. Kāds ārzemnieks mazā ciematā mums iemācīja braukt ar motorolleriem, un aptuveni pusi ceļojuma mēs pavadījām motorizēto ēzeļu mugurās. Devāmies apskatīt nacionālo parku, bet, ierodoties tā pievārtē, uzzinājām, ka tikko bijuši milzīgi plūdi. Pie viesnīcas istabiņas griestiem vēl varēja redzēt ūdenslīmeņa atstāto stripu, ģeneratori grieza elektrību vien pāris stundu dienā, vīri mazgāja dubļus no saviem motorolleriem, ielu malās mētājās beigtas čūskas, govīs un aizskalotu būdiņu paliekas. Nacionālais parks bija slēgts, bet mēs savā naivumā vēl pajautājām, vai nevaram turp doties uz savu roku un paši izstaigāt takas. Parka biroja cilvēki skumji uz mums paskatījās un paskaidroja: nekādas takas vairs neeksistē, tās visas ir aizskalotas.

Vjetnama bija arī mans pirmais skolotājs Āzijas iemaņās – kaulēšanās mākslā, aso ēdienu uzņemšanā, irbulišu izmantošanā. Ceļojuma laikā iegadījās mana dzimšanas diena, un to pavadījām nakts vilcienā. Dana un Ansis uzdāvināja man smalkus irbulišus komplektā ar mango: ja es iemācīšoties raiti ēst slidošos mango gabaliņus ar irbuļiem, pārējais būšot tīrais nieks. Man šķiet, mango tovakar nonāca visur, tikai ne man mutē, un galu galā es ieturējos, caurdurot augļa gabaliņus ar irbuļiem. Tajā pašā nakts vilcienā mēs ziedoām vienu no spilveniem, piesienot to pie gaisa kondicioniera lūkas griestos, lai kaut drusku slāpētu ledainā gaisa plūsmu kupejā. Mjā, ar Āzijas kondicionieriem man vēl būs daudz domstarpību.

Pirmā reize Āzijā vienatnē: Singapūra, Indonēzija, Malaizija

Nākamā ciemošanās Āzijā notika 2013. gada pavasarī. Ceļojums sākās ar episku lidmašīnas reisa Austrija–Austrālija nokavēšanu, ko šobrīd atceros ar vieglu smīnu un pateicību. Toreiz gan smieklī nenāca, toties mana “lielās un gudrās ceļotājas” tikko dīgt sākusi augstprātība

tika iznīdēta uz neatgriešanos. Austrālijā tomēr nonācu, pavadīju tur nedaudz vairāk kā divas nedēļas, piedzīvoju Melburnas muzeju Baltās naktis, izbraukājos ar kuģīšiem Brisbenā, apbrīnoju Sidnejas operas namu un satiku daudz brīnišķīgu latviešu. Pēc Austrālijas nepilnu nedēļu padaudzījās pa Singapūru, apskatot skaistāko orhideju kolekciju pasaulē, uzēdot pupiņu saldējumu, nobaudot slaveno duriānu (vjek!) un satiekot čūsku gaisa dārzos. Visvairāk laika – mēnesi – pavadīju Indonēzijā, kur piedzīvoju patiesi neaizmirstamus mirkļus. Krāšņās zemūdens pasaules iepazīšana snorkelējot, lidojošās zivis saulrietā, Komodo salas lielās ķirzakas, galvaskausu kaudzes Toradžas kalnos, senie *Boroburur* un *Parabanan* tempļi, lietusgāze pār mūsu galvām nostopētā auto kravas kastē... Un vēl un vēl. Ceļojuma noslēgumā uz pāris dienām piestāju Kualalumpurā, Malaizijā, jo no šīs valsts bija mans lidojums mājup.

Āzija – grāmatā ietvertie un neietvertie piedzīvojumi

Turpmākajās lappusēs ir lasāmi mani piedzīvojumi Ķīnā (2014. gada maijs–jūnijs) – valstī, kurā nav viegli nedz saprasties, nedz pārvietoties. Pie mums un pasaulē populārie sociālie tīkli, piemēram, *Facebook*, Ķīnā ir bloķēti; arī platforma *Wordpress*, kurā atrodas mans blogs, tur nav pieejama. Lai lasītāji varētu sekot līdzi maniem Ķīnas piedzīvojumiem, es katrā izdevīgā brīdī sūtīju tekstus un fotogrāfijas dzīvesbiedram, un viņš to visu ielika blogā. Angļu valodas zināšanu zemais līmenis, dabas vareņība un ķīniešu mentalitāte padarīja šo braucienu neaizmirstamu.

2015. gadā uz desmit dienām pacieņojos Filipīnās, paņemot nedēļu ilgu “atvaļinājumu” no sava Ziemeļamerikas ceļojuma, kurā biju devusies kopā ar kanādieti Rafaēlu. Šis piedzīvojums jau aprakstīts grāmatā “Uz Aļasku un atpakaļ”.

Šis grāmatas galvenais ceļojums notika 2016. gada beigās un 2017. gada sākumā, kad īstenoju savu ideju – pārziemot Āzijā. Ceļojuma sākuma punkts bija zināms – Taizemes galvaspilsēta Bangkoka, uz kuru no Eiropas var aizlidot itin lēti. Tālāk ceļš mani aizveda uz Kambodžu, Laosu, Mjanmu (Birmu) un noslēdzās Indijā.

Īsi pirms kovida, 2019. gada pavasarī, devos uz Šrilanku. Šis brauciens bija īpašs ar to, ka pusi laika uzturējos Ziemeļu Santjago ceļā iepazītā Šama vecāku mājās; palikšanai pie vietējiem vienmēr ir savs šarms. Otru

pusi laika pavadīju izbraucienos pa salu, ciemojoties krāšņajās tējas plantācijās, snorkelējot līdzās haizivīm un nīkstot neticami lēnā sabiedriskajā transportā.

Pēdējais no grāmatā aprakstītajiem braucieniem ir ceļojums uz Dienvidkoreju 2023. gada pavasarī. Valsts, uz kuru devos bez īpašām gaidām un arī zināšanām, mani apbūra ar organizētību, laipnību un – ko tur liegties – kulināriju. Pirms brauciena jokojot teicu draugiem, ka dodos uz Dienvidkoreju labi paēst, un izrādījās, ka joks bijis pavisam tuvu patiesībai. Izņemot dažas dienas, kad mani nomāca vēdersāpes, ēdu kā ķēniņiene.

Filipīnu ceļojuma neiekļaušanu šajā Āzijas grāmatā jau izskaidroju, bet kāpēc te nav Vjetnamas un Indonēzijas piezīmju? Atbilde ir gaužām vienkārša: kad ceļoju pa Vjetnamu, es vēl nerakstīju blogu, un mana atmiņa ir uzbūvēta tā, ka ceļojumos piedzīvotā detaļas aizmirstu jau pēc dažām nedēļām, saglabājot smadzenēs vien noteiktus mirkļus un sajūtas. Savukārt Indonēzijas ceļojuma laikā mani pieraksti vēl bija tik zaļi un neveikli, ka man kauns tos piedāvāt papīram. Protams, es varētu šos teikumu šļupstus pārveidot daiļākās rindkopu krellēs, bet ir vēl viena problēma – ceļojuma beigās man klājās tik interesanti, ka nebija vaļas rakstīt, tāpēc ir saglabājušās tikai fotogrāfijas. Un galu galā, kā saka izdevniecības vadītāja, manas grāmatas jau tāpat ir pārāk biezas :)

Tad nu ņemiet par labu esošos stāstus! Ceru, ka tie palīdzēs gūt priekšstatu par dažādo Āziju un aicinās arī jūs doties ceļā uz šo brīnumaino pasaules daļu.

ĶĪNĀ ESMU BIJIS ES

Esmu Ķīnā bieži bijis,
visu smalki pierakstījis.
Ja nu tevi šaubas māc,
lasi manas grāmatas.

(Fragments no grupas NSRD dziesmas)

2014. gada 22. maijs

Ceļā uz Pekinu

Sēžu lidmašīnā no Kopenhāgenas uz Pekinu un ar smaidu atceros īso pieturu Dānijas galvaspilsētā. Traukšanās ar velu pa Kopenhāgenas ielām, modernās mākslas muzeja *Louisiana* un brīvās atmosfēras rajona – Kristiānijas – apmeklējums ieguls pie brīnišķīgajām ceļojuma atmiņām. Tomēr vislielākais prieks bija satikt iepriekšējos ceļojumos iepazītos cilvēkus, piemēram, dānieti Riu, ar kuru kopīgi gājām uz Santjago pa Franču ceļu. Visvairāk laika pavadīju kopā ar saviem bijušajiem ciemiņiem, kas pie manis savulaik viesojušies caur couchsurfing.com platformu. Tā nu sagadījās, ka vienlaikus uzņēmu dāni Jesperu, taivānieti Lifanu, pāri no Spānijas – Elenu un Huanu –, kā arī spānieti Noe, pie kuras biju palikusi Franču ceļā. Šie cilvēki, kas iepriekš nebija savstarpēji pazīstami, sadraudzējās, un vienas draudzības turpinājumam biju lieciniece arī šoreiz. Elena un Huans, izbraukājuši visu Skandināviju, par savu pagaidu mājvietu ir izvēlējušies tieši Kopenhāgenu, kuras iedzīvotājs ir Jespers. Tā nu varēju viņus atkal satikt, un kopā pavadījām smiekliem un sarunām bagātu vakaru.

Paralēli pēdējo dienu pārcilāšanai atmiņā un rakstišanai tērzēju ar savu blakussēdētāju. Atzišos, ka iesākumā, kad ieņēmu sēdvietu un ieraudzīju aziātiska izskata vīrieti raugāmies uz vietu man blakus, pie sevis kā mantru skaitīju: tikai nesēdi šeit, tikai ne šeit! Ne jau vīrietim kāda vaina bija – mana cerība sakņojās domā par ērtāku naktsmieru, iekārtojoties pa divām sēdvietām. Nekā. Vīrišķa sēdvietā bija man blakus. Tomēr, kad izdzirdēju viņu perfektā angļu valodā lamājam skandināvu avioliņijas, nopriecājos – izklausījās pēc laba sarunu biedra.

Un kāda vēl! Ķīnietis Pīters jeb Čenja, kas strādā augstā amatā Rietumu būvmateriālu tirdzniecības uzņēmumā, ir tīrais atradums. Viņš ļabi pārzina Ķīnu un ir pietiekami rūdīts Rietumos, lai būtu bez aizspriedumiem. Rezultātā varu viņu iztaujāt par visu, kas mani interesē Ķīnā. Čenja gan dāsni sniedz padomus par vietām, ko vērts aplūkot, gan atbild uz visiem jautājumiem, piemēram, apgaismo mani jaunumos attiecībā uz

kādreizējo viena bērna politiku un tagadējām pārmaiņām. Vēl pavisam nesen par otro bērnu Ķīnā bija jāmaksā paprāvs sods, īpaši pilsētās, bet tagad, ja abi vecāki nāk no viena bērna ģimenes, viņi drīkst samenedzēt vēl vienu atvasi. Ir vēl arī citi nosacījumi, kad valsts akceptē otro bērnu, piemēram, ja pirmais ir ar invaliditāti. Čenjam pašam ir viens bērns, kurš tagad dzīvo un strādā ASV.

No rīta abi kopā izdarām to, ko mana ceļveža autori nav paveikuši, – sastādām nepieciešamāko frāžu vārdnīcu. Čenja pieraksta hieroglīfus un to tulkojumu, es piefiksēju izrunu – mazums, noderēs. Lidostā viņš mani pavada līdz pat vilcienam (lai arī pašam jādodas citā virzienā) un palīdz nopirkt biļeti.

Līdz pilsētai man izdodas nokļūt bez problēmām, tad atsitū pāris uzmācīgu takšu piedāvājumu un soļoju uz savu hosteli – esmu to rezervējis nedēļai ar iespēju mainīt domas. E-pastā gan nekādi neizdevās atrast rezervācijas apstiprinājumu, bet ceru, ka viss būs kārtībā.

Varu teikt tikai vienu: Pekina ir milzīga. Kvartāls, kas kartē izskatās pievarams īsā pastaigā, dzīvē pārvēršas teju pusstundas soļošana. Tā kā sanāk iet gar tūrisma informācijas biroju, nolemju uzzināt, ko viņi piedāvā. Karti viņi piedāvā vien ķīniešu valodā, bet, kad sāku interesēties par ekskursiju iespējām, meitene tikai skatās uz mani, mīļi smaida un saka: “Sorry,” – neko nesaprot. Gribot palīdzēt, vaicāju: “Nu, kas ir tas, ar ko jūs te, tūrisma birojā, parasti nodarbojaties?” Uz to saņemmu jauku un godīgu atbildi: “Es nezīnu.” Beigās vairāk ar žestiem nekā vārdiem izspiežu no viņas ekskursiju katalogu – lai vismaz sāk veidoties priekšstats par cenām.

Savu hosteli, kas nes Pūķa vārdu, atrodu bez problēmām, arī ar rezervāciju viss kārtībā. Bet teikšu, kā ir: ja nebūtu GPS, šis uzdevums nebūtu nekāds vieglais. Iekārtojos un, spītējot nogurumam, dodos aplūkot pilsētu. Aizbraucu ar metro līdz Tjaņaņmiņas laukumam, lai saprastu, ka Aizliegtās pilsētas apmeklējumam ir pārāk vēls. Tad nu izstaigāju blakus esošu parku, tūristu un vietējo iepirkšanās ielas. Tajās būtisku lomu ieņem dažādas ēdmaņas – uz iesmiņiem uzsprausti jūras mošķi, sienāži, skorpioni, kas vēl kustina astes. Pieturos pie konservatīvākas ēdienkartes un pasūtu jau Singapūrā baudītu liellopa iekšējo orgānu zupu. Garšo draņķīgi. Tāpat garšo arī slavenie šejienes pelmeņi. Un pat kukurūzas vāļīte, kuru – kā man šķita līdz šim – ir grūti sačakarēt. Labi, mierinu sevi, ka šodien nav man labvēlīga kulinārijas diena. Ar visu to, ka ēdiens nav bijis diez ko garšīgs, kuņģis ir aizbāzts un cieš klusu. Atgriežos

hosteli, ieeju dušā un izmēģinu laimi ķīniešu alū. Pēc Dānijas gardumiem arī tas garšo pēc paši-zināt-kā, tomēr organisms priecājas par jebkuru šķidrums. Ārā ir pāri par 30 °C, un labierīcības, kas šeit atrodamas uz katra stūra, nemaz neprasās apmeklēt. Te nu būs jāliek punkts un jādodas uz dusu, jo rīt esmu rezervējusi tūristu *must see* – Lielā Ķīnas mūra apmeklējumu.

2014. gada 23. maijs

Lielais Ķīnas mūris un "Ilgzda"

Sasodītais džetlegs. Lai gan gulēt aizgāju samērā vēlu, vaktēju modinātāju jau no pieciem rītā. Īsi pirms septiņiem varu celties un doties šodienas piedzīvojumā – apskatīt Lielo Ķīnas mūri. Esmu pārāk slinka, lai meklētu individuālu pieeju šim vēsturiskajam objektam, tāpēc dodos uz to organizētas tūres ietvaros. Mūs sasēdina autobusā un divas stundas krata pa Ķīnas ceļiem, līdz nonākam vienā no daudzajām vietām, kurās var apskatīt mūri. Tā kā esam liela grupa – 37 cilvēki –, gids visiem piedodina nepazust un būt atpakaļ norunātajā laikā. "Un atcerieties manu seju," viņš saka, "jo jūsu ir pārāk daudz, lai es jūs atcerētos. Un, ja godīgi, jūs visi man izskatāties vienādi." Nevar īsti saprast, vai, to sakot, ķīnietis joko vai ne.

Diena ir nežēlīgi karsta, un vairums ekskursantu, es to skaitā, izvēlas uz kalnā esošo mūri doties ar pacēlāju. Arī pastaiga pa pašu mūri nav nekāda pastaiga – kāpnes vijas te augšup, te lejup, vietām pakāpieni ir ļoti stāvi. Vispirms dodos virzienā, no kura iespējams aplūkot mūra seno daļu. Izrādās, to var ne tikai aplūkot, pa to var arī gluži labi pastaigāt, protams, *on your own risk*. Lielākā daļa tūristu šo risku neuzņemas, tāpēc krūmiem aizaugusi, pussagruvusi mūra daļa ir diezgan vientuļa. Tomēr priecājos, ka kopā ar mani soļo arī neliela vāciešu un krievu draugu kopa, kas nepieciešamības gadījumā, cerams, pamanītu mani iekrītam kādā bedrē. Iepazīstos ar šiem, kad jaunieši man palūdz viņus nobildēt. Tikmēr daži aizsteidzas uz priekšu, bet citi iepaliek, izveikdami vēl papildu fotosesijas. Kad panāku pirmos soļotājus (kas arī fotografējas), šie mani sagaida ar saucieni: "O, Latvija, tu gan esi ātra!" Atbildu: tas tāpēc, ka atšķirībā no jums neniekojos ar alu. Pēc šīs frāzes man pretī pastiepas trīs rokas ar alus bundžiņām: "Gribi?" Nē, nē, paldies, pa šīm drupām ejot, kaklu var lauzt arī bez alus. "Ai, nu beidz, toties iet ar alu ir daudz

relaksējošāk,” puīši oponē. Atstāju šos relaksējamies un sprinģoju uz priekšu. Tieku līdz vienam no sargtorņiem. Ceļš aizvijas vēl tālāk, bet es nolēmu pārāk neaizrauties un lēkšoju atpakaļ.

Lejup iespējams doties tāpat kā augšup – ar pacēlāju. Taču ir arī otra iespēja: visu ceļu nobraukt ar rodeli. Nu kāda runa – jālaiž tik lejā! Kaut arī esmu brīdinājusi aiz manis stāvošo ķīnieti, lai šis ietur pauzi, jo es braukšu piesardzīgi, jau pirmajos likumos dzirdu tuvojamies viņa braucamo un blāvienus: “*Go, go! Faster, faster!* (Brauc, brauc! Ātrāk, ātrāk!)” Es viņam pieklājīgi uzbļauju, lai šis ievēro distanci. Beigās visi norullējam lejā aptuveni līdzīgā ātrumā.

Paēduši gardas pusdienas, kas ietilpst tūres cenā, dodamies atpakaļceļā. Kad nonākam pilsētā, es kopā ar pāris kolumbiešu jauniešiem izlecu netālu no olimpiskā stadiona un dodos aplūkot “putna ligzdu”, kurā pirms sešiem gadiem norisinājās olimpiskās spēles. Šejienes biļešu tirdzniecības darbinieki faktiski nerunā angļiski, un ieejas biļetes iegāde ir vesels piedzīvojums. Tūri vada spiedoša ķīniete, kura arī nesaprot ne vārda angļiski, toties mēs ar kolumbiešiem safočējamies ar stadionu priekšā un, atvainojiet, pakaļā.

Paveikuši paveicamo, laižam ar metro uz centru. Metro gan šai pilsētā ir patiesi lielisks un maksā nepiedienīgi lēti – 2 juaņas (1 juaņa ir 0,13 eiro). Nonākusi viesnīcā, nevaru izšķirties starp divām vitāli svarīgām nodarbēm – ēšanu un gulēšanu. Tā kā mans istabas biedrs, šveicietis Patriks, ir ar mieru sastādīt kompāniju vakariņās, izlemju par labu ēšanai. Izejam ielās un uz labu laimi šaujām iekšā pirmajā pieklājīgajā restorānā. Novērojuši, ka vietējie šeit pārsvarā ēd milzīgus, tvaicētus pelmeņus, pasūtām tos, kā arī katrs nelielu otro. Pelmeņi ir dievīgi, otrais arī neslikts – šodien ir kulinārijai labvēlīgas zvaigznes. Apkalpošana gan te bezgala dīvaina: meitene noliek abus ēdiena šķīvjus man priekšā, bet rēķinu atnes Patrikam. Es smejos un saku šveicietim, ka man šī pieeja tūri labi patīk. Vienīgi tas, ka viņa atnesa rēķinu, kamēr vēl ēdām, nebija pārāk jauki. Patrikam atrašanās šeit vispār ir trauma, jo viņš ieradies Ķīnā pēc septiņām Japānā pavadītām nedēļām, kur pieklājība ir vairāk nekā vārds.

Pavakariņojuši dodamies atpakaļ uz hosteli, kur var baudīt citu klimata joslu, jo darbojas spēcīgs kondicionieris. Vakarū pavadām kā īsti moderni jaunieši – četri cilvēki vienā istabiņā, katrs ieracies savās elektroniskajās ierīcēs. Sarunājamies vienīgi brīžos, kad jāuzsauc tosts. *Ganbei!*

2014. gada 24. maijs

Tempļi un spermatozoīdi

Pulksten 12.00 esmu sarunājusi satikties ar Sabīnu pie metrostacijas, kas atrodas netālu no Lamas tempļa. Sabīna ir viena no manis uzrunātajām būtnēm kaučsērfinģā, krievu izcelsmes meitene no Latvijas, kas kopā ar vīru jau piecus gadus mīt Ķīnā, pēdējos četrus no tiem – Pekinā. Viņa ir piekritusi parādīt pilsētu, un esmu aicināta arī palikt pie viņiem. Visticamāk, izmantošu šo iespēju atpakaļceļā, kad atgriezīšos Pekinā, lai lidotu mājup.

Bet pirms tam esmu izdomājusi apmeklēt Aizliegto pilsētu – vienu no galvenajiem apskates objektiem Pekinā. Rīta cēlienā mazliet nočammājos un pie objekta ierodos ap pulksten desmitiem. Tur jau čum un mudž no tūristiem (pamatā vietējiem), bet tas, cik saprotu, vēl ir visai neliels cilvēku daudzums. Arī Ķīnas mūri, ko apmeklēju vakar, izrādās, esmu skatījusi visai labos apstākļos, jo, kā vēlāk pastāsta Sabīna, vietā, kur šie pirmoreiz aplūkojuši mūri, tas faktiski nav bijis redzams aiz lielā ļaužu pūļa un pārvietošanās pa trepēm noritējusi vairāk stāvot nekā kustoties. Triecientempā izskrienu caur Aizliegto pilsētu – ir skaisti un iespaidīgi, bet cilvēku kvantums nerada vēlmi izbaudīt šo vietu lēnām un kārtīgi. Drīzāk tāds *check* variants: esmu šeit bijusi, bet laidiet mani ātrāk prom.

Lamas templis, ko apskatām kopā ar Sabīnu, jau ir daudz tīkamāks. Cilvēki pārsvarā gremdējas lūgšanās, lamas, kas sargā tempļi, liec galvas snaudā, un daudzās budas statujas uz visu notiekošo noraugās svētā mierā. Iespaidīgākais ir Lielais Buda, kas izgrebts no viengabala sandalkoka un šī fakta dēļ izpelnījies vietu Ginesa rekordu grāmatā. Tā galva atduras tempļa griestos, un pats templis ir uzcelts apkārt statujai, nevis statuļa ievietota templī.

“Nez cik daudz laika vajadzīgs, lai izgrebtu kaut ko tik lielu?” skaļi prātoju. “Ķīnā? Tu joko? Droši vien pāris nedēļu. Maksimums,” Sabīna smejas. “Šeit ir tā: vienu dienu paveries pa logu – nekā nav. Nākamajā dienā skaties – o, re, kur ceļš. Vēl nākamajā – parks gatavs. Viņu ir tik daudz, ka nepieciešamības gadījumā var izdarīt lietas ļoti ātri. Bet vispār ķīnieši darbā nemīl iespringt, viņi dara minimālo iespējamo apjomu, un viņu leksikā vispār nav vārda “iniciatīva” – priekšnieks vienmēr zina, kas un kā jādara,” skaidro Sabīna.

Apmeklējam vēl trešo – Debesu tempļi, kas ir vienīgais apaļais templis Ķīnā. Pie tā fotografējas kāds pāris kāzu drānās, bet, kā apgalvo

Sabīna, tas nebūt nenozīmē, ka viņi šodien precas. Ķīnā ir paradums pārīm saģērbties kāzu drēbēs un tad braukt visur fotografēties. Pašas kāzas varot būt visai formālas – īsa sarakstīšanās vietējā zaksā (kas var atrasties ne īpaši svinīgā vietā), ašs foto uz sarkana fona, un lieta nokārtota. Bet, ja ķīnieši svin, tad sešos no rīta. “Iedomājies, mēs vienu gadu 30. decembrī pēc ilgas ēdienu gatavošanas Jaungada mielastam aizgājām gulēt piecos no rīta,” stāsta Sabīna. “Pēkšņi ap sešiem dzirdam – mūzika, salūts, hlapuškas. Nu, kas par idiotiem, mēs nodomājām. Paskatāties pa logu – a tur kāzas!” Ķīniešiem esot ticējums, ka līdz pusdienlaikam līgavai jāierodas līgavaiņa mājās, tad nu šie spiesti sākt svinēt agri no rīta.

Lai arī apmeklēti vien daži tempļi, esmu priecīga, kad piestājam uz pusdienvakariņām. Katra tempļa teritorijā ir staigāts uz nebēdu, tad vēl līdz metrostacijām mēroti ievērojami attālumi, un jāņem vērā, ka jālēkšo vairāk nekā plus 30 °C temperatūrā. Vakarā sola negaisu, un es ceru, ka šis būs tik laipns un ieradīsies, citādi galīgi nav ko elpot.

Kad Sabīna ir palīdzējusi man ar ēdiena izvēli, mēs baudām lotosa sakni, sēnes, kuras tiek dēvētas par koka ausīm, un vistu ar dārzeniņiem. Garšo labi, un drīz vien jūtamies mazliet atguvušas spēkus. Tos mēs pamatīgi patērējam, arī vingrinot mēles muskuli, – runājam pamīšus latviešu, krievu un angļu valodā.

Sabīna izstāsta īsu savu dzīvesstāstu – kā nonākusi un kāpēc palikusi Ķīnā –, turklāt mēs daudz aprunājam ķīniešus. Lai gan viņi sūdzas, ka visur esot pārāk daudz cilvēku, paši ir izteikti bara dzīvnieki. “Piemēram, es stāvu tukšā pieturā un gaidu autobusu. Atnāk ķīnietis, un kā tev šķiet: kur viņš nostājas? Protams, cieši man blakus, jo bariņā taču milīgāk,” Sabīna ilustrē sacīto. Es savukārt sūdzos, cik ļoti mani tracina viņu lēnais pārvietošanās veids, pēkšņās apstāšanās un lišana visur pa priekšu. “Jā, mums tam ir apzīmējums,” Sabīna smejas un turpina, “atvainojos par salīdzinājumu, bet – spermatozoīdu gājiens. Viņi kļīst barā, sekojot cits citam, pēkšņi apstājas, kur pagadās, vai vienkārši nogriežas visdīvainākajos virzienos.” Tiesa, kopš olimpiādes ķīnieši tiek trenēti stāvēt rindā, neatkrēpot uz ielas, nolaist ūdeni tualetē un vakaros neiziet pastaigā pidžamā, tomēr ar jauno paradumu ieviešanu neiet necik raiti. Viens no iemesliem esot tāds, ka bērnus bieži audzina vecvecāki, jo vecāki daudz strādā, dažkārt pat citā pilsētā. Rezultātā vecvecāki iemāca jaunajiem savas paaudzes paražas, piemēram, neaizvērt tualetes durvis, jo laikā, kad viņi auga, tualetēm tādu vienkārši nebija.

Ķīņinām arī par ķīniešu mūžīgo vēlmi tapt blondiem. Visā savā mūžā esmu redzējusi vienu aziātu, kuram tas gandrīz bija izdevies, bet neizslēdzu arī varbūtību, ka blondais ērkulis bija parūka. Pārējie labākajā gadījumā tiek pie tumšbrūniem (riebīgi rudiem) matiem vai šķipsnām. Un, jā, tā ir taisnība: mēs ķīniešu acīs visi izskatāmies vienādi; šī iemesla dēļ viņiem dažreiz esot grūti izsekot filmu sižetam – nevarot saprast, kurš ir kurš varonis. Un vēl mēs viņiem šķietam ļoti skaisti. Pieraduši pie saviem strupajiem deguniem, ķīnieši uzskata, ka liels deguns ir īpaša skaistuma pazīme: jo lielāks deguns, jo smukāks esi. “Būtu zinājusi, ka es šeit tāda skaistule skaitīšos, sen jau būtu atbraukusi,” ironizē Sabīna.

Lai vismaz kaut kā samazinātu piesārņojumu pilsētā, kas šeit ir visai iespaidīgs – smoga dēļ dažreiz nevar redzēt tālāk par pāris ielām, nemaz nerunājot par tādām ekstrām kā saule vai debesis, – varasvīri izdomā dažādus veidus, kā ierobežot satiksmi. Viens no tiem ir auto šķirošana pēc numurzīmēm, ļaujot dažās dienās braukt mašīnām, kuru numurs beidzas ar nepāra skaitli, citās – ar pāra. Otra metode: tiek ierobežota jaunu numurzīmju izsniegšana. Ķīnieši stāv rindā gadus divus, trīs, lai saņemtu mašīnas numuru; līdzīgi ir ar moto braucamajiem. Turpretī elektriskajiem motocikliem numuru nevajag. Un nevajag arī tiesības, lai to vadītu. Tas savukārt nozīmē, ka kaudze ķīniešu, kas vada rollerus, nekad dzīvē nav dzirdējuši vārdu salikumu “satiksmes noteikumi”. Un to var diezgan labi novērot ielās. Sabīna stāsta, ka reiz apstājusies krustojumā un gaidījusi iespēju nogriezties. Kamēr viņa tā smuki stāvējusi, no aizmugures viņā ietriecies cits motorollers un nogāzis šo gar zemi. “Hallo, tu tiešām neredzēji, ka es te stāvu?” Sabīna, augšā slejoties, jautājusi (viņa mazliet runā ķīniešu valodā). “Un tu nedzirdēji, ka es braucu?” esot atskanējusi atbilde.

Jā, ir labi Pekinas vidū tērzēt ar cilvēku, kurš zina, kur atrodas Vangaži, kurš skumst pēc maizes zupas un ogām, kurš runā latviski. Mājās Sabīna ar vīru sazinās krievu valodā, bet, ja abi nokļūst vietā, kur ir daudz krievu tūristu, mēdz pārslēgties uz latviešu valodu, lai varētu sarunāties brīvāk.

Izplāpājušās un izstaigājušās dodamies atceļā, un Sabīna piedāvā līdz nākamajai metro pieturai iet kājām, tā es tikšot uzreiz uz savas metro līnijas. Patiesība ir vēl labāka – esmu ne tikai uz pareizās līnijas, bet arī pie savas metrostacijas. Nopriecājos par šo faktu, jo šobrīd ilgojos tikai pēc ērtas gultas, kondicioniera un datora. Atvadāmies, un es, sapirkusies augļus, dodos pelnītā vakara atpūtā.

Kad esmu mazliet atvilkusi elpu un pabakstījusi datoru (internets šodien nav pierunājams ne uz ko), nolemju iziet ielās. Mūsu istabas biedrs kolumbietis ir saguris, tāpēc atkal eju vakariņot ar Patriku. Šoreiz, izgājuši krustojumā, izvēlamies citu ceļu virzienu – lai interesantāk. Krietnu brīdi soļojam pa tukšu un klusu lielo ielu un jau sākam apsvērt iespēju doties atpakaļ, kad ejam garām nelielai šķērsielai, kurā pavīd dzīvība. Es piedāvāju izmēģināt laimi šeit, un Patriks neiebilst. Jo tālāk ejam, jo dzīvāka kļūst iela: vaļā ir gan veikali, gan mazi ēstūzūķīši. Mēs piesēžam vienā no tiem. Vieta ir izcila – mazā krustojumā, tieši blakus tualetēm un pretī frizētavai, kur var tikt vaļā no matiem par nieka 15 juaņām. Tā kā ir diezgan vēls, mēs pilnā krāšņumā varam novērot ķīniešu pastaigas pīdžamās – kāds atnāk nokārtot darīšanas, cits aiziet līdz veikalam, vēl cits vienkārši pastaigājas. Garām brauc biezas, melnas mašīnas (šo auto krāsu ķīnieši iecienījuši visvairāk), viena no tām tiek novietota burtiski divu centimetru attālumā no mūra sienas. Piedzēries ķīnielis mēģina iestumt dārgu motociklu, bet viņam nevedas. Sieva stutē brīžam vīru, brīžam moci, beigās viņai apnīk – šī nodzen veci no braucamā un pati stumj to tālāk. Par visu šo izrādi, kā arī četriem aliem un vistas-dāržeņu porciju šķiramies no 36 juaņām kopā. Patriks par šo ciparu sajūsminās līdz pat hostelim, kamēr mērojam atceļu pa mazajām ieliņām. Publiskās tualetes šeit pieejamas ik pēc minūtēm divām, kas ir bezgala jauki. Protams, bezmaksas. Protams, pēdiņversijā un bez papīra, bet ir brīži, kad tas ir stipri sekundāri.

Mājupceļā mazliet sāk pilināt no debesīm. Pēc negaisa gan neizskatās, tomēr mēs ceram, ka pa nakti nolis un rīt būs svaigāks gaiss. Patriks dosies Lielā mūra meklējumos uz savu roku, bet es kāpšu ātrvilcienā uz Šanhaju.

2014. gada 25. maijs

Šanhajas ķīniešu naktsklubā

Pa nakti ir lijis. Tomēr cerība, ka lietus pārspēs smogu, bijusi naiva. Nekā – visa pilsēta atkal dūmakā tinusies. Bet, kas zina – varbūt šoreiz tā patiešām ir migla.

Esmu ar mieru sabučot Sabīnu kaut vai par vienu teikumu: “Pekinā ir piecas dzelzceļa stacijas.” Lai arī biju dziļā pārliecībā, ka mans Šanhajas vilciens atiet no Centrālās stacijas, drošības pēc pārvaicāju hosteļa recepcijā. Un labi, ka tā. Izrādās, man jāmeklē Dienvidu dzelzceļa stacija.

Atvados no hosteļa un dodos ceļā. Vispār hostelis bija labu labais: lieliska atrašanās vieta, angļiski runājošs personāls (īpaši viena meitene), gultasveļa un dvielis, dušā pieejams šampūns, fēns, gaisa kondicionieris, un, lai arī biju rezervējusi lētāko iespējamo variantu, manu istabu no blakus esošās atdalīja durvis, tādējādi var uzskatīt, ka nakšņoju divvietīgā numurā. Un tas viss par sešiem eiro diennaktī!

Arī metro Pekinā ir lielisks – viss norādīts gan ķīniešu, gan angļu valodā. Savu dzelzceļa staciju, trīs reizes pārsēžoties, atrodu bez problēmām. Lai tiktu stacijā, iesākumā gara rinda jāizstāv pie ieejas, kur visas somas jālaiž caur skeneriem, līdzīgi kā lidostās. Tikusi iekšā, itin veikli atrodu savu vilcienu un pielietoju ķīniešu metodi – nevis stājos rindas galā, bet gan nekaunīgi pievienojos pūlim pie pašas ieejas.

Vienā no maršrutiem novēroju īpatnēju reklamēšanas veidu: video tiek rādīts uz ekrāna starp vagonu un tuneļa sienu – Džekijs Čans tur kaut ko cenšas pārdot kopā ar resnu degunradzi.

Vilciens ir ērts un ātrs – traucas ar ātrumu virs 300 km/h. Tā kā nepaspēju paēst brokastis, paviesojos restorānvagonā un krietni ieturos. Tad dodos atpakaļ uz savu vietu un cenšos pagulēt; ja aiz manis sēdošās indiešu ģimenītes sievietes nesistu ar elkoņiem man pa galvu (netīšām) un bērni nekliegtu (tīšām), varētu pat iemigt. Priekšējā beņķī sēž ķīniešu mazulis, kas visu laiku kāpelē pa krēsliem un koķetē ar mani. Kad viņš nedara to, tad aizrautīgi laiza loga stiklu.

Pēc piecu stundu brauciena ierodos Šanhajā. Šeit jāpiemin vēl kāda īpatnība – tas, ka pie iekāpšanas vilcienā tev pārbauda biļeti, protams, ir normāli (un pasi arī, kas vairs nav tik normāli), bet biļete tiek prasīta vēlreiz, jau sēžot vilcienā, un tā jāuzrāda atkal, lai tiktu ārā no vilciena.

Izpētu karti un nopriecājos – Šanhajas metrolīnija no stacijas ved tieši līdz manam hostelim. Izkāpusi centrā, brīnos: lai arī Šanhaja atrodas uz dienvidiem no Pekinas, šeit ir krietni vēsāks (kas patīkami). Ejot uz hosteli, jau nojaušu, ka Šanhaja man patiks stipri labāk par Pekinu. Šauras ieliņas, daudz mazu veikaliņu, darbnīcu un ēstuvju, uz katra stūra tiek tirgoti augļi.

Hosteli atrodu uz skaitli trīs, vienīgais triks ir liftu sistēma: viens no tiem kursē līdz 10. stāvam, otrs – uz padsmitajiem numuriem, trešais – uz augšējiem stāviem. Iečekojos hostelī un dodos uz savu istabiņu. No vienas augšējās gultas parādās izspūrusi aziātes galva (ir četri pēcpusdienā) un uzreiz pēc *where-are-you-from* (no-kurienes-tu-esi) vaicā,

vai nevēlos pievienoties gājienam uz klubu šonakt. Pateicos par uzaicinājumu, bet saku: redzēs, kāda noguruma situācija būs vakarā.

Tad cenšos iedraudzēties ar internetu. Cerība, ka tas būs labāks nekā Pekinā, izplēn pēc pāris minūtēm. Labāks ir, bet ne īpaši. Mirkli pacinījusies, dodos iepazīties ar pilsētu. Hostelis atrodas pavisam tuvu centrālajiem objektiem. Kā pirmo apskatu slaveno Bunda krastmalu, kurai iepretim gozējas debesskrāpji un apaļais tornis, kas ir viens no Šanhajas simboliem. Pēc tam uz labu laimi griežu iekšā pilsētā un jau pēc brīža pastaigājos pa burvīgo vecpilsētu. Atļaujos veltīt stundu iepirkšanās priekam, jo man beigušās tīrās drēbes; lai cik pieticīgi es ceļotu, esmu sapratusi, ka lieks krekliņš nekad nekait.

Mājupceļu atrodu neticami precīzi, ne reizi neieskatoties kartē. Jāpiebilst, ka tādas jēdzīgas kartes man nemaz nav, jo šejienes internets ir par švaku, lai to lejuplādētu. Netālu no hosteļa pasūtu vakariņas un prasu, vai var dabūt arī alu. Nē, to nevarot vis, bet pāri ceļam esot veikaliņš. Aizeju turp, un par to, ka gribu alu, mums izdodas vienoties itin ātri. Taču, kad saku: “*Cold* (auksts),” – un rādu uz ledusskapi, kur gozējas vien limonādes pudeles, ievēdu pārdevēju neizpratnē. Tad sāku drebināties un rādīt, ka man ir auksti. Tas nostrādā, un tiek atvērts kāds iepriekš nepamanīts aukstuma skapis, no kura krājumiem varu izvēlēties aukstu alu pēc patikšanas. To arī daru un eju gaidīt maltīti. Tas gan Ķīnā nav jādara īpaši ilgi, parasti ēdiens tiek atnests minūšu piecu laikā pēc pasūtīšanas. Tas ir gards, un es jūtos varen labi pieēdusies par 16 juaņām.

Atgriezusies hostelī, nolemju pievienoties istabas biedrenei gājienā uz klubu. Galu galā Šanhaja ir izslavēta klubošanas vieta un šodien ir sestdienas vakars. Tā kā ārā list, paņemam taksi. Esam trijatā, un attiecīgi brauciens uz degunu izmaksā tikpat, cik metro, – 5 juaņas. Taksī beidzot saprotu, kur suns aprakts: istabas biedrene strādā promocijas aģentūrā, kas rūpējas par klientu piegādi klubiem, un dzīvošana hostelī ir viņas darbs. Bet kas man! Ir, kas parāda, kur tādi klubi atrodas, par ieeju nav jāmaksā, tiek piedāvāts *welcome drinks* par brīvu (nekaunīgākie, tādi kā es, izdzer veselus trīs), turklāt ir iespēja noskatīties visai interesantā izrādē.

Meitene vervē ļautiņus dažādiem klubiem, bet tieši šonakt – ķīniešu klubam. Milzīgā zālē dārd deju mūzika, vairums sanākušo sēž pie galdiem, uz kuriem sakrautas uzkodas un vannas ar smalkiem šampaniešiem ledū vai konjakiem, ko izgaismo lāzera stari no griestiem. Izskatās kā filmās. Šķiet, tūlīt kāds nobērs uz spīdīgajām virsmām baltus kokaīna ceļus

un saņņpauksies uz nebēdu. To nu es neredzu, bet pīpē gan visi un visur. Uz skatuves, kurai blakus esmu piemetusies, ik pa laikam tiek demonstrēts šovs – baltas un melnas viegli ģērbtas meitenes lokās deju soļos, puīši ar. Otrajā priekšnesumā baltās ādas biksēs un mirdzošās botās tērpies puisis pilnā sparā auro popsu. Šķiet, ļautiņiem patīk. Lai gan man ir aizdomas par fotografēšanas aizliegumu, nevaru atturēties, neiemūžinājusi kadrā šo jautrību. Pēc otrā aizrādījuma no kluba apsargiem bildēšanu nākas pārtraukt – negribas pārāk uzprasīties.

Kad priekšnesumi beigušies un esmu izstāvējusi rindu uz labierīcībām, konstatēju, ka kopā ar mani gaidījis arī mazs prusaciņš, ērti iekārtojies uz manas kājas. Izrikojos ar šo visai brutāli. Tad nolemju, ka eksotika ir gana baudīta un laiks doties atceļā. Zinot, cik maksā taksis, neiespringstu – parādu šoferim hosteļa istabas durvju karti, uz kuras uzdrukāta adrese ķīniešu valodā, un izbaudu naksnīgo braucienu mājup.

2014. gada 26. maijs

Precību tirgus

Rītu pavadu hostelī, atvelkot elpu un rakstot, tad dodos Šanhajas tālākā izpētē. Sāku ar iemīlotu nodarbi – klišanu pa ielām uz labu laimi. Pieredze rāda, ka šādi var atrast daudz interesantu vietu un lietu. Var arī neatrast. Šoreiz manu uzmanību piesaista cilvēku drūzmēšanās parkā: nez kas tur notiek? Arī piegājusi tuvāk, netieku gudra. Izskatās pēc sludinājumu gadatirgus. Cilvēki piesprauduši aprakstītas lapiņas pie zemē noliktiem atvāztiem lietussargiem, citiem rokās ir lielāki plakāti. Mana pirmā doma ir, ka šeit tiek piedāvāti mājokļi, bet tad pamanu, ka pie atsevišķiem sludinājumiem redzami cipari atbilst cilvēku parametriem – augums, vecums, uz dažām lapiņām piespraustas arī bildes. Sāk izskatīties pēc *offline* iepazīšanās portāla. Ieraudzījusi vēl pāris ārzemnieku, pieeju pie viņiem un jautāju, kas šeit notiek. Viņi apstiprina manas aizdomas: šis ir *marriage market* jeb precību tirgus. Vecāki un vecvecāki šeit meklē otru pusīti savām atvasēm. Prasu, vai pašas atvases zina, ka atrodas uz sludinājumu dēļa. Daļa zinot, daļa ne. Ir iespēja vērsties arī pie sivedējiem, kas ar šo rūpalu nodarbojas profesionālā līmenī. Staiģājot pa pilsētu, man gan nav radusies sajūta, ka jauniešiem šeit būtu problēmas iepazīties pašiem. Pārīši, tostarp ļoti jauni, ielās ir redzami biežāk nekā Eiropā.

Gana izpriecājusies par sludinājumu virtenēm, turpinu pastaigu, līdz ieraugu norādi, kurai sekoju bez pārdomām: Modernās mākslas muzejs *MOCA Shanghai*, kas Tautas parkā ir jaunpienācējs. Muzejā atrodama animācijai veltīta izstāde, kuras ietvaros var noskatīties garu multfilmu. Jāteic, ka parasti pie multfilmām neraudu, bet šai gandrīz izdodas mainīt manu statistiku. Katrā ziņā zāles tumsā labi var dzirdēt, ka citi to dara. Šobrīd aktuālākā muzeja ekspozīcija veltīta Monas Lizas smaida tēmai – apspēlēta gan pati slavenā būtne, gan smaids kā tāds.

Jūtu, ka mana diena jau ir izdevusies, tomēr tās noslēgumā vēl dodos uz vecpilsētu Jujuaņu – tur var pēc sirds patikas lūkoties uz tradicionālajām ķīniešu celtnēm un paviesoties slavenajā Hustjintinas tējnīcā, kuru no visām pusēm ieskauj ūdens un uz kuru ved zigzagveida akmens tiltiņš. Pēc tam kājas pašas aiznes uz tirgus sadaļu, kur pieejams viss, ko sirds kāro. Es vēlos pavakariņot, un, tā kā Šanhaja atrodas ūdens tuvumā, šeit var nomēģināt visdažādākās zivis. Man šodien prāts uz eksperimentiem nenesas, tāpēc palieku pie pārbaudītām vērtībām – garnelēm.

Pēc vakariņām dodos atpakaļ uz hosteli pa naksniģo Bundu, kur tumsā augstceltnes izskatās vēl iespaidīgākas nekā dienā. Atkal cenšos atrast mājas pēc intuīcijas un vienubrīd, kad teju sajūtos apmaldījusies un ieskatos gudrajā grāmatas kartē, konstatēju, ka esmu pāris ielu attālumā no hosteļa. Veikaliņā pie hosteļa vēl nopērku alu vakarēšanai; šodien tas maksā par 2 juaņām vairāk nekā vakar, jo ir cits pārdevējs. Vakarējot noskatos, kā mana istabas biedrene čakli strādā, pierunājot cilvēkus doties tuset. Uzklaušijusi manu atteikumu, viņa īpaši nenopūlas ar pierunāšanu, laikam ir sapratusi, ka nekāda klubu zvaigzne un liela tērētāja no manis nesanāks.

2014. gada 27. maijs

400 metrus virs zemes

Šanhajā ir ieradies arī Pekinā satiktais šveicietis Patriks, un mēs nolemjam šodien pilsētu apskatīt kopā. Sākam ar vizīti vecpilsētā. Jā, vakar es jau te biju, taču pārāk vēlu, lai aplūkotu dārzu, tāpēc šorīt jāsāk ar to. No ārpusē teritorija, ko ierobežo mūra siena, izskatās neliela, bet, kad tiekam iekšā, tad daudzie namiņi, šaurie tiltiņi un akmeņainās ejas rada pavisam citu, daudz plašāku iespaidu.

Kādā no namiņiem mūs aicina uz tēju, un, lai gan nav saprotams, vai tas ir maksas vai bezmaksas pasākums, mēs piekrītam, jo es jau visu rītu skaļi sapņoju par zaļo tēju. Esmu mazliet apaukstējiesies (nolāpītie kondicionieri), jau piešņaukusi kādu tualetes papīra rulli, un mans ķermenis brēktin brēc pēc veselīgas tējas. Vienu tieši tādu – ar nosaukumu “*Health tea*” – mums piedāvā, un mēs ar prieku to akceptējam. Tēja garšo tieši tā, kā biju iztēlojusies, – ideāli. Nolemju, ka mans nākamais solis būs atrast plastmasas tējas trauku un nopirkt tēju. Nelielā ceremonija ir bez maksas, un, kamēr sieviete pievēršas citiem tūristiem, mēs abi sprūkam ārā, lai dotos uz tirgu.

Tā kā neesam ēduši brokastis, bet jau ir pusdienlaiks, meklējam vietītiņu, kur ieturēties. Es iebakstu ēdienkartē, pasūtot dārzenus ar gaļu, Patriks izvēlas zupu un springroļļus. Arī viņš ir piebakstījis ar pirkstu pie attiecīgajiem ēdieniem, tomēr jaunais apkalpotājs ierunā mobilajā telefonā kādu frāzi ķīniešu valodā un tad atskaņo mums tulkojumu. “*What do you want? (Ko jūs vēlaties?)*” – seksīgā elektroniskā balsī vaicā sieviete no telefona. Mēs saskatāmies neizpratnē, kas mijas ar jautrību. Patriks vēlreiz iebaksta ēdienkartē, un šķiet, ka ar otro reizi apkalpotājam pielec. Drīz vien Patrikam tiek atnests milzīgs zupas šķīvis, bet man – ēdiens, kura sastāvā trešdaļu veido sarkani čili piparu gabaliņi. Ēdu un raudu. Vienīgā doma, kas mierina: šis pasākums man palīdzēs cīņā ar iesnām. Un tā arī ir – deguns tek vēl jestrāk nekā pirms tam.

Ieturējušies ejam tirgus tūrē. Man par lielu prieku, ceļā pagadās veikals, kur varu iegādāties tējas trauku un pašu tēju. Pēc tam brīdi pavērojam dīvainas zivis un vardes, ko var pasūtīt maltītei, nopērkam dažus augļus un dodamies uz metro. Pa ceļam katrs otrs pretimnācējs mums piedāvā iegādāties uz apaviem uzmaucamus ritentiņus (savdabīgas skrituļslidas), somas vai Šveices pulksteņus. Patriku, kā jau šveicieti, īpaši sajūsmina pēdējais piedāvājums.

Dažu metrostaciju attālumā atrodas varens budistu tempļis, kas piekvēpināts ar vīraku un pilns ar dažādām skulptūrām. Senā koka ēka itin veiksmīgi sadzīvo ar modernajiem kaimiņiem – debesskrāpjiem. Pēc tempļa mūsu ceļš ved tieši pie tiem: mēs braucam uz Šanhajas debesskrāpju galveno mītnes vietu – Pudunu. Vēl 20. gadsimta vidū tā esot bijusi pilsētas nabadzīgākā daļa, bet 1990. gadā, saņemot īpašas ekonomiskās zonas statusu, strauji kļuvusi par pilsētas modernāko rajonu. 2008. gadā tur uzcelts Šanhajas Pasaules Finanšu centrs, kura augstums

ir 460 metri; tajā atrodas visaugstāk pasaulē iekārtotā viesnīca un skatu platforma. Var jau būt, ka tagad Dubaija vai kāda cita zeme ir šo pārsitusi, nezinu. Iespēju pastaigāties vairāk nekā 400 metru augstumā virs zemes nevar laist garām, un mēs šim mērķim nepažēlojam 180 juaņas.

Dienasgaismā skats ir varens, bet nav diez ko tikams – smoga dēļ horizonts šķiet pienācis pavisam tuvu. Vispār panorāma ar pelēkajā dūmakā tītajiem debesskrāpjiem līdzinās pasaules gala ainiņai – diezgan drūmi. Ja jau esam tādu naudu iztērējuši, nolemjam tepat sagaidīt vakaru, kad ieslēgsies pilsētas apgaismojums. Bet neba mēs vienīgie lolojam šādu ideju – drīz vien visos skatu laukuma stūros ir sasēduši cilvēki, kas nosit laiku kā nu mācēdami. Es studēju līdzpaņemto Ķīnas ceļvedi, un, veroties skaistajās dabas fotogrāfijās, mani pārņem vēlme pēc iespējas drīzāk pazust no šīs pārmērīgās civilizācijas. Pieņemu lēmumu doties prom jau rīt.

Lēnām parādās krēsla un līdz ar to arī ugunis. Tagad pilsēta izskatās šarmantāka: slavenais TV tornis “Austrumu pērle” zibina visdažādāko krāsu lampiņas, arī citas jaunās un vecās ēku madāmas izgreznojušās kā nu prazdamas. Cenšamies šo krāšņumu iemūžināt, bet diez ko labi nesanāk – īpaši traucē viena debesskrāpja pārlietu spilgti izgaismotā smaile. Gana saskatījušies pilsētu no augšas, laižamies lejā.

Atpakaļ gribam doties pa tuneli, kam dots nosaukums “Bunda Skatu tunelis”. To atrast gan mums izdodas tikai ar kādu trešo piegājienu, jo tuneļa ieeja neatrodas krastmalā. Izbrīnāmies, ka jāpērk biļetes, turklāt izrādās, ka nekādas staigāšanas nebūs, – par 50 juaņām visus sabāž mazos vagoniņos un pa dažādu gaismas un skaņas efektu piesātinātu tuneli četrās minūtēs nogādā otrā krastā. Ideja laba, izpildījums vidēji sūdīgs. Bet vismaz nebija jāiet kājām, nu jau klāt vakara sagurums.

Netālu no naktsmājām ieturam vakariņas un dodamies atpakaļ uz hosteli. Tur mazliet pavakarējam un pavaidam par “straujo” internetu. Atvadoties no Patrika, izsaku cerību, ka viņš kādā no tālākajām vietām mani atkal apdzīs. Ik pa laikam tomēr ir patīkami ceļot ar kādu kopā, jo tad, citējot Patriku, “divas galvas domā”. Divatā ir vieglāk pamanīt pareizos virzienus, atrast meklētās vietas un var kopā paķīķināt par vietējām īpatnībām. Bet tad jau manīs – ceļotāju ceļi bieži ir neizdibināmi.

Lai rīt varētu pazust vidienes virzienā, jāpaveic daži darbiņi. Sameklēju nākamo hosteli un recepcijā palūdzu, lai man rezervē autobusa biļeti uz Tuņsi – pilsētu, no kuras netālu atrodas Hunšans jeb Dzeltenais kalns;

kā raksta ceļvedis, tas “tiek uzskatīts par visskaistāko kalnu grēdu valstī”. Uz Tuņsji iet vairāki autobusi dienā, es izvēlos tādu, kurš izbrauc 10.30, lai varu normāli izgulēties un tikt līdz stacijai. Meitene man izstāsta, kurp jāiet un kā jāizņem biļete. “Ja kas, cikos ir nākamais autobuss?” apvaicājos. “Pustrijos. Bet, ja tu nokavēsi autobusu, būs jāmaina biļete,” recepcijas darbiniece paskaidro. “Es nenokavēšu,” atraucu un pasmaidu. Es tikai noskaidroju informāciju katram gadījumam.

2014. gada 28. maijs

Vakariņas Tuņsji

Pieceļos, kā plānots, īsi pēc astoņiem. Ieeju dušā, uztaisu vakar nopirkto zaļo tēju jaunajā krūkā, iedarbinu kājminamo internetu un niekojos ar mango. Pulkstenis vēl nav ne deviņi, līdz autobusam vairāk nekā pusotra stunda – nu ko es nīkšu tajā autoostā. Metro braucienam jāreķina pusstunda, vēl pusstundu plānoju lietu nokārtošanai pašā autoostā. Labi, vēl pēdējais mango, un tad gan došos. Ceturksni pēc deviņiem sāku apaļoties; kamēr noapaļojos, jau tuvojas ceļam noliktā stunda.

Reģistratūrā izčeķojos, bet puisis, kuram pašam šķiet, ka viņš runā angļiski, mani nokaitina tik tālu, ka lūdzu blakus sēdošajai meitenei viņu pārtulkot. Izrādās, puisis prasa skapiša atslēgu, lai gan tāda man nekad nav tikusi iedota. Beigās meitene vēl šo izlamā, jo uz kvīts skaidrā ķīniešu valodā esot rakstīts: slēdzene netika izsniegta. Izsaucu liftu. Tas, maita, nenāk, bet, kad atnāk, iespiež mani durvīs un aizved uz augšu, nevis leju. Galu galā tieku ārā no hosteļa un dodos uz tuvējo metrostaciju.

Man ir divas iespējas, kā nonākt autoostā: ar dzelteno vai sarkano līniju. Sarkanā līnija izskatās mazliet taisnāka, izmantošu to. Stacijā, kurā jāpārsēžas, jāiet kādas desmit minūtes, nolāpīts. Skatos pulkstenī un lēnām topu tramīga. Mazliet paskrienu, lai paspētu uz metro, kas stāv atvērtām durvīm. Aši uzmetu acis maršruta shēmai, kur norādīta Šanhajas dzelzceļa stacija (turpat ir arī autobusu terminālis), un lecu iekšā. Stacijas, tāpat kā Pekinā, te ir vairākas, un, veikusi detalizētāku kartes izpēti, konstatēju, ka braucu pretējā virzienā, nolāpīts 2. Pēc divām pieturām izlecu laukā un pārsēžos pareizajā metro.

Mans skatiens ir piekalts pie pretim sēdošā vīrieša rokas, viņa pulksteņa sekunžu rādītājs skrien ātrāk nekā parasti. Nepielūdzami tuvojas

10.30 – mana autobusa atiešanas laiks. Nu jau esmu pārdomās starp “varbūt nokavēšu” un “pilnīgi noteikti nokavēšu”. Viss atkarīgs no tā, cik liels izrādīsies terminālis.

Kad izkāpju no metro, man ir piecas minūtes līdz autobusam, un terminālis... ir milzīgs. Teciņus pārvietojos pa nebeidzamiem koridoriem, eskalatoriem, drošības kontrolēm, iekšā-ārā čekošanās vārtiņiem. Izgājusi šo maršrutu bez kļūdām, pielēkšoju pie biļešu lodziņa, kur man jāizņem *online* rezervētā biļete. Kasieris man to iedod zibenīgi, precīzi norāda, kuri ir mani vārti, un iesaka pasteigties. Minūtes laikā esmu pie vārtiem. Mans *check-in* ir ciet, panesos garām blakus vārtos stāvošajai biļešu kontrolei, cerot, ka varbūt autobuss vēl stāv pieturā. Kontrolieris skrien man pakaļ, lai laipni paziņotu, ka autobuss tur nestāv vis. “*Gone* (aizbraucis),” viņš baksta manā biļetē nodrukāto laiku un savu pulksteni. Jā, zinu jau zinu. Esmu nokavējusi minūtes piecas līdz septiņās.

Biļeti izdodas samainīt neticami veikli (tas maksā tikai dažus papildu eiro), un man ir teju četras stundas, lai pārdomātu savu dzīvi un rīcību. Ja vien es nebūtu ēdusi pēdējo mango... Ja vien recepcijas džeks nebūtu tāds āmurgalva... Ja vien lifts nebūtu niķojies... Ja vien es būtu izvēlējusies dzelteno līniju... Ja vien es nebūtu sajaukusi metro virzienus... Tad droši vien šobrīd sēdētu savā autobusā, nevis uz betona apmalītes pie autobusu termināļa.

Visticamāk, tie, kas saka, ka dzīvē viss notiek ar kādu iemeslu, meklē attaisnojumu savai muļķīgajai rīcībai. Nu gluži kā es tagad. Ja es nebūtu nokavējusi Barselonā autobusu, man nebūtu bijis tik brīnišķīgs Santjago ceļš. Tā ka kopumā autobusa nokavēšana ceļojumā var būt ļoti nozīmīgs pagrieziena punkts turpmākajiem piedzīvojumiem.

Tā mierinādamās, ieraugu pāri ielai uzrakstu “*Cafe*” un nolemju mierināties tur. Pienākot tuvāk, par spīti situācijai, nevaru nesmaidīt. Pie kafejnīcas durvīm stāv milzīgs Totoro. Arī iekšpusē viss interjers ieturēts japāņu multfilmas noskaņās. Mani sveic tik laipns vīrietis, ka nospriežu: esmu nonākusi japāņu restorānā. Tomēr, kad par to apvaicājos, saņemu noliedzošu atbildi – šeit esot ķīniešu iestādījums. “Un tas ir Činčila, un viņš ir tikai mazliet līdzīgs Totoro.” Vīrietis miedz man ar aci un viltīgi smaida. Es savukārt atceros iepriekšējā dzīvē dzirdētu izteicienu – “Ja kopēt, tad kopēt ar lepnumu”.

Pasūtu aukstu latī un brokastpusdienas un pažēlojos vīrišķim par autobusa kavējumu. Viņam tas šķiet dikti smieklīgi. Kad atbildu uz

jautājumu par savu izcelsmi, viņš izdveš dziļdomīgu “ooooaa”, kas tikpat labi var nozīmēt gan “o, mums te nekad vēl nav bijis neviens no Latvijas, un tu esi mērojusi tik tālu ceļu, lai nokavētu autobusu”, gan arī “nezinu kur, ellē ratā, tāda ir, bet neiešu jau to izrādīt”. Vēlāk viņš vēl pāris reizi apvaicājas, kā garšo ēdiens un kā man pie viņiem patīk. Žēl, ka Patriks nav šeit – Činčillas saimnieks varētu mazliet rehabilitēt ķīniešu apkalpošanas līmeni viņa acīs.

Aprakstot vakardienas un šīrīta piedzīvojumus, stundas paiet nematot. Šoreiz esmu pie vērtiem ļoti savlaicīgi un drošības pēc parādu vienam no kontroles vīriem savu biļeti. “*Next bus* (nākamais autobuss),” viņš man saka. Kad buss ir pienācis, vīrietis paņem mani aiz rokas un gandrīz izstumj cauri vārtiņiem. Autobusā esmu vienīgā ārzemniece, un tā mēs smuki sākam braukt – precīzi noliktajā laikā.

Kādu pusstundu vēl traucamies pa Šanhaju, bet tad ainava mainās – sāk parādīties nelieli kalni, vietām pat redzamas debesis. Piekalnes klātas ar zaļiem bambusiem, magnolijām, nīkām priedēm un vēl kaudzi zaļumu, ko neatpazīstu. Sākumā nevaru saprast, kas ir tās gaišzaļās milzu dilles, kas vīd pāri mežiem, bet pamazām izsecinu, ka tiem vajadzētu būt jaunajiem bambusu dzinumiem.

Meitene Šanhajas hostelī man teica, ka ceļā būšot jāpavada sešas stundas. Drošs paliek drošs – šķidrums nelietoju. It kā līdzšinējā pieredze rāda, ka ķīniešiem ar tualešu kultūru viss ir kārtībā, bet nu mazums. Tieši pēc trim stundām autobuss ieripo stāvvietā, šoferis kaut ko nokliedz mikrofonā, un visi sāk kāpt ārā. Kā tad – krūmu pauze klāt. Blakus ir neliels veikals, kurā ieeju pameklēt našķi turpmākajam ceļam. Kamēr es snaikstos gar plauktiem, mani uzrunā kāda meitene: “*Sorry, you are from the bus?* (Atvainojiet, vai jūs esat no autobusa?)” – “*Yes* (Jā).” – “*The bus stop is only ten minutes, be careful* (Autobuss stāv tikai desmit minūtes, ņemiet vērā),” viņa saka. Pateicos, paķeru pirmos riekstiņus, kas gadās pa rokai, un lecu atpakaļ busā.

Mēs turpinām ceļu, debesis lēnām satumst. Visbeidzot autobuss apstājas kādā piepilsētā, un paliels daudzums pasažieru sarosās uz izkāpšanu. Arī mana blakussēdētāja, laipni smaidot, atvadās: atā, atā! Kaut esmu pārliecināta, ka man jābrauc līdz galam, sadomāju noskaidrot, kas te ir par vietu. Pēc vairākkārtējiem jautājumiem sāk izklaustīties, ka šī tomēr ir mana pietura. Izlecu no busa, pagrābju no lielās somas biļeti un rādu to šoferim. “*Yes, yes,*” viņš apstiprina.